

ऋम् interj. Verz. d. Oxf. H. 97, b, 6.

ऋग्, ऋगते (संवरणे) Dhātup. 19, 26. — Vgl. ऋग्.

ऋन्न partic. s. u. ऋद्.

ऋप्, ऋप्यति (व्यक्त्यायां oder अव्यक्त्यायां वाचि) Dhātup. 32, 115. — Vgl. ऋप्.

ऋस्, ऋसति (शब्दे) Dhātup. 17, 62.

1. ऋद्, ऋदते (मुखे) Dhātup. 2, 26. sich abkühlen, — erfrischen, — erquicken: ऋदे ऋदते: शब्दकर्मणो ऋदतेर्वा स्यात्कृतीभावकर्मणा: Nir. 1, 9. दक्ष्यमाना मनोदुःखैः — ऋदते स्वेषु दारिषु धर्मातीः सलिलेषु Spr. (II) 2736. ऋदते स्वर्गं प्राप्येव पुण्यकृत् 4574. partic. ऋन्न P. 6, 4, 95.

— caus. ऋदपति erfrischen, erquicken: (तं ज्ञानं) ऋदयामास धर्मातीं सलिलैरिव MBh. 14, 1985. 1984. मनो गिरा 1, 3897. 9, 2673. 12, 6333. Hariv. 15350. R. 1, 4, 30. 35, 17 (36, 17 Gorr.). 2, 44, 10. R. Gorr. 2, 2, 15. 64, 12. 18. 66, 39. 7, 97, 11. Rr. 2, 28. Kathās. 55, 45. अत्रिऋदत् Bhaṭṭ. 6, 22. 8, 67. 13, 140. med.: ऋदपते ज्वलतः Taitt. Ār. 1, 3, 4. MBh. 13, 4696. R. Gorr. 2, 122, 23. Mār. P. 15, 48. ऋदयो चक्रे R. 6, 10, 1. Ragh. 12, 3. pass.: अऋदयिषतेन्द्रियाणि Daçak. 130, 3. partic. ऋदित MBh. 2, 1336. 7, 222. R. 2, 112, 8 (122, 8 Gorr.). R. Gorr. 1, 79, 23.

— या caus. erfrischen, erquicken MBh. 14, 84. Ragh. 13, 34. Spr. (II) 3260, v. l. Inscr. in Journ. of the Am. Or. S. 7, 25. Çl. 1. med. MBh. 3, 2860. आऋाह्य Riāa-Tar. 4, 366. आऋादित Spr. (II) 1416. — Vgl. आऋाद् fgg.

— प्र sich erfrischen, — erquicken: प्रऋदते मनः Kir. 11, 8. partic. प्रऋन्न erfrischt, erquickt P. 6, 4, 95. Schol. Vop. 26, 118. AK. 3, 2, 52. — caus. abkühlen, erfrischen, erquicken: द्रोणवैरभिसंतप्तं प्रऋदपितुमर्कसि MBh. 1, 6377. 12, 13814. Hariv. 7033 (प्रऋदयित्वा). R. 1, 9, 56. 7, 55, 7. Suçr. 1, 155, 1. Rr. 3, 9, v. l. Spr. (II) 472. 1478, v. l. 3260. 3717. 4685. Mār. P. 23, 4. med.: दाकमद्भिः प्रऋदपस्व मे MBh. 1, 6575. ऋदयम् 7190. Vikr. 149. प्रऋदित MBh. 13, 5368. R. 2, 62, 20. R. Gorr. 1, 69, 27. — Vgl. प्रऋति fgg.

— सम् s. संऋदिन्.

2. ऋद्, ऋदते = 1. ऋद् (अव्यक्ते शब्दे) Dhātup. 2, 26. — Vgl. 2. ऋद्, अणु° und प्र° = ऋद् u. s. w.

1. ऋद् (von 1. ऋद्) m. Erfrischung, Erquickung, Erheiterung H. 316. पवनो ऋददायकः Mār. P. 15, 53. मनो R. 2, 56, 26. ते ऋदपरितापफलाः Jogaś. 2, 14. Varāh. Bṛh. S. 74, 4. Riāa-Tar. 1, 151. 4, 394. चित्तद्रवीभावमयो ऋदो माधुर्यमुच्यते Śāh. D. 606. सऋदम् erheitert, erfreut Prāb. 116, 13.

2. ऋद् (von 2. ऋद्) m. = 1. ऋद् N. pr. eines Sohnes des Hiranjakaçipu VP. 124. ऋद् der gadr. Text.

ऋदक (vom caus. von 1. ऋद्) adj. (f. °दिका) kühlend, erfrischend RV. 10, 16, 14. AV. 18, 3, 60. ऋदक = ऋदि कुशलः gaṇa आकर्षादि zu P. 5, 2, 64.

ऋदन (wie eben) 1) adj. erfrischend, erquickend MBh. 13, 1257 (ऋदान्शिव mit der ed. Bomb. zu lesen). Hariv. 8724. R. 2, 60, 15. R. Gorr. 1, 18, 15. Suçr. 1, 246, 16. Viçbh. 1, 10, 2. — 2) n. Erfrischung, Erquickung: das शिशिर bewirkt ऋदन Viçbh. 1, 9, 19.

ऋदनीय (von ऋदन) adj. zur Erfrischung —, zur Erquickung ge-

eignet: मनसो ऋदनीयानि वनानि MBh. 3, 11431.

ऋदिकावत् adj. kühlungsreich RV. 10, 16, 14.

1. ऋदिन् (von 1. ऋद्) 1) adj. erfrischend, erquickend: शीतलं ऋदिं Suçr. 1, 172, 21. 184, 19. 223, 15. Wind Varāh. Bṛh. S. 21, 14 (der Comm. nimmt ein Thema ऋदि an). वाच् MBh. 5, 2343. सर्वसह्यानाम् Kām. Nir. 3, 22. Rr. 6, 29. — 2) f. °नी a) der Weihrauchbaum AK. 2, 4, 4, 12. — b) N. pr. eines Flusses R. 1, 44, 14. VP. 171, N. 12. LIA. 1, 843. fg. — c) mystische Bez. des Lautes ṛ Weber, Rāmāt. Up. 317. fg. — d) Bez. einer Çakti Viṣṇusvāmin im Comm. zu Brāh. P. 1, 7, 6. — Vgl. मनो°.

2. ऋदिन् (von 2. ऋद्) 1) adj. überaus laut: तुत Varāh. Bṛh. S. 68, 63. ऋदिन् v. l. — 2) f. °नी Blitz Halās. 1, 60. dass. und Indra's Donnerkeit ÇKDr. angeblich nach AK. — Vgl. 1. ऋदिन्.

ऋडक (von 1. ऋद्) adj. (f. ऋ) kühl, frisch Taitt. Ār. 6, 4, 1. ऋदिका RV.

ऋडकावत् adj. kühlungsreich ebend.; ऋदिकावत् RV.

ऋडानि f. als Erklärung von ऋडानि Çāṅk. zu Bṛh. Ār. Up. 6, 2, 10.

ऋीक (für ऋीक) Uṇādis. 3, 48. adj. verschämt: पितरः TBa. 1, 3, 10, 6. 6, 7, 7. Kāṭh. 9, 5. f. ऋ Scham Ucéval.

ऋीकु = ऋीकु Uṇādis. 3, 85. ऋीकुर्जितुत्रयुणी लानादिश्च Ucéval.

ऋषा f. = ऋषा Gewässer Nilak. zu AK. nach ÇKDr.

ऋर, ऋरति Naigh. 2, 8 (अतिकर्मन्). Dhātup. 22, 33 (कौटिल्ये). (उप) ऋरते: ऋणाति (ऋर्कने) Dhātup. 31, 21, v. l. ऋर VS. Prāt. 1, 168. TS. Prāt. 8, 8. P. 2, 4, 80. ऋरषीति: ऋरतुम् Vop. 8, 88. ऋर्य 89. ऋरिष्यति 90. partic. ऋत and ऋरित P. 7, 2, 31. fgg. 1) von der geraden Richtung abbiegen, schief gehen, krumme Wege machen. — 2) sich bewegen, umfallen: देहस्व मा ऋरामा ते पञ्चपतिर्ऋरषीति VS. 1, 2. — 3) niederbeugen: ऋरति लतां वायुः Durgādāsa im ÇKDr. — Vgl. ऋ, ऋल्.

— caus. ऋरतम्, ऋरम्, ऋरत्त, ऋरार्षीं stellen wir wegen Uebereinstimmung der Bedeutung ebenfalls hierher. 1) krumm gehen machen so v. a. in die Irre führen: ऊर्ध्वं पृच्छं नयन्तं मा ऋरतम् VS. 5, 17. स मा नो अत्र ऋरः RV. 7, 4, 4. मा षू षो अत्र ऋरत्त देवाः 3, 85, 2. मित्रश्चिद्धिं ष्मा ऋरार्षो देवान् kann die Götter täuschen 10, 12, 3. ऋन् 1, 189, 1 (P. 3, 4, 88, Schol.). — 2) med. auf Abwege gerathen, irre gehen: ऋरार्षाश्चिन्मन्सा परिपन् RV. 1, 173, 11. ऋरार्षा चिदश्चिना मन्येथाम् 8, 26, 5.

— अमि s. अमिऋर.

— अय s. अयऋर.

— या irre führen, überh. in Noth bringen: मा नो दमे मा वन् या ऋर्याः (2. imperf. conj.) RV. 7, 1, 19. übrigens liesse sich या eben so gut dem loc. anschliessen. — Vgl. आऋर्य (man könnte अऋर्य vermuthen), आऋर fgg. und आऋति.

— उप med. Irrwege —, Umwege machen: यदीमुप ऋरते साधति मतिः 80 v. a. kommt auch auf Umwegen zum Ziel RV. 1, 141, 1. — Vgl. उपऋर.

— समुप s. समुपऋर.

— परि s. परिऋत् f. und अपरिऋत्.

— प्र s. प्रऋ.

— प्रति s. प्रतिऋर.